

Sekty, vůdci, spasitelé

Religionista ZDENĚK VOJTÍŠEK (56) se zabývá studiem sekt, kultů a nových náboženských hnutí. Říká, že momentálně o žádném akutním nebezpečí neví, ale sekty jsou prý nepředvídatelné. Jak se stává člověk vůdcem? Proč nemusí mít charisma? Myslí to třeba guru Jára upřímně? Působily tu sekty i za socialismu? Proč Zdeňka Vojtíška odváželi estébáci na výslechy?

■ Nebylo v devadesátých letech sekt víc?

My religionisté raději používáme neutrální, nehodnotící pojem „nová náboženská hnutí“, protože slovem „sektá“ nechceme nikoho odsuzovat. Dříve taková hnutí českou společnost víc vzrušovala. A tím pádem se tato společenství různě bránila, uzavírala, prováděla lživé kampaně, takže se pak o nich psalo ještě víc. Ale přišel rok 2001 a teroristické útoky na newyorská dvojčata a tím zlým mužem, proti kterému se „slušný“ člověk vymezuje, se stal islám. Negativní pozornost v náboženském smyslu se přesunula ze sekt na islám. Ovšem když se objeví někdo jako guru Jára, jsou toho pořád plné noviny.

■ **Narážíte na skupinu Poetrie kolem Jaroslava Dobeše zvaného guru Jára, který prohlásil, že své následovnice léčil souložím. Koukám, že máte na stole jeho knihu. Dá se to číst?**

Čte to hlavně kolegyně. Já jen něco a větší mi to připadá jako dost hrozné čtení. (Přítomná kolegyně docenta Vojtěška dodává, že Járovy knihy se čtou docela těžce, že jde z poloviny v podstatě o porno, které popisuje velice naturalisticky, a z poloviny o putování džunglemi jihovýchodní Asie.) Místy ale píše nečekaně chytře a má zajímavý vhled do určitých situací. Dřív vedl duchovní se-

mináře a údajně „odháčkoval“, jak říká tantrické zasvěcovací technice, více než stovku žen a dívek. Sexem s nimi se měly odstranit háčky, které v nich prý zanechali dřívější partneři.

■ **Dělá to z duchovních pohnutek, nebo mu jde jen o ten sex?**

Řekl bych, že to první. Takovou roli nejde dělat bez vlastního přesvědčení. Myslím, že tomu opravdu věří a dělá to jako službu lidstvu.

„Pozornost se přesunula ze sekt na islám.“

■ **Jak člověk uvěří tomu, že je vyvolený?**

Takové přesvědčení vznikne ze vztahu. To nefunguje tak, že se probudíte a řeknete si, že budete guru. Základem je to, že získáte přesvědčení o tomto světě a řešení jeho problémů a špatností. A někdo – třeba manželka nebo kamarád – vám řekne, že tato vaše znalost není jen lidská, ale že z vás promluvil třeba Bůh nebo živý Buddha. A pokud tuto roli přijmete, a pokud vám to začnou říkat další lidé, přesvědčuje vás to dále, že jste vůdce.

■ **Musíte ale už mít nějaké charisma, ne?**

Pravděpodobně ne. Jen musíte mít vyšší míru narcismu. Vy i já bychom asi řekli: „Jestli ve mně slyšíš živého Buddha, tak si jdi radši uvařit kafe.“ Ale pokud jste trochu větší narcis, tak si řeknete: „No jo, já mám možná pravdu.“ Vůdcové ze začátku nemusejí mít nic mimořádného. Že potom působí přesvědčivě s plamenem v očích a vizí, se naučí až v interakci se svými stoupenci.

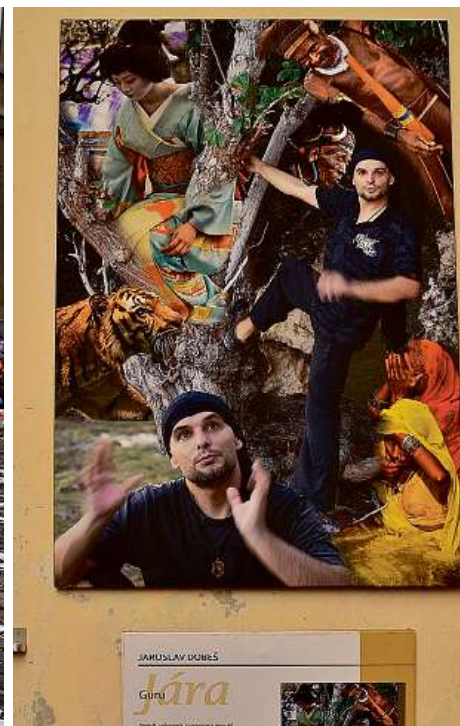
■ **Naučili bychom se to taky?**

Samozřejmě. A velmi lehce. I když budete hloupý a koktavý a nebudete toho vědět mnoho o světě a o náboženství, po nějaké době se metodou pokusu a omylu a díky očekávání těch, kteří vám přisuzují božské vlastnosti, stanete strhujícím řečníkem a vizionářem, který dokáže ovlivňovat druhé a možná i dav. Něco podobného známe i z politiky. Ze zakřiknutého rakouského malíře se stane úžasný rétor. Charizma je až důsledkem toho, že se z vás stává guru. V každé společnosti, za každého režimu.

■ **Kdo takovému guruovi Járovi podléhá?**

Dnes jsem u metra potkal skupinu krásně nalíčených a oblečených žen, které pracují v nadnárodních podnicích. To jsou přesně ty, které byly u guru Járy. Řada z nich je vysokoškolsky vzdělaná. A mnohé jsou v Poetri i dodneška. Zajímavé je, že tam zůstaly

Foto: Jindřich Myrařík / IMAFRA, ČTK, Profimedia.cz

Osmačtyřicetiletý guru Jára zvaný též Óm Nadsamec, občanským jménem Jaroslav Dobeš, je samozvaný duchovní mistr, který dostal (zatím nepravomocně) 7,5 roku vězení za znásilnění šesti žen. On sám tvrdí, že jim jen odstraňoval „háčky“, které v nich prý zanechali jejich dřívější sexuální partneři. Jeho přívrženci proti jeho stíhání protestovali.

Jan Dvorský, známý jako mesiáš Parsifal Imanuel, vůdce sekty imanuelitů, se musel léta skrývat i před policií, neboť na něj soud vydal zatykač.

jak ty, které jsou tam často skoro od začátku, tak i ty, které přišly až poté, co se v roce 2010 spustila lavina obvinění a soudů, kdy vyšlo najevo, jak to v Poetrii funguje, a kdy byl guru Jára obviněn ze znásilnění několika žen.

■ **To je neodradilo?**

Právě naopak. Někteří lidé vyhledávají to, co je kontroverzní. Protest, nasazení pro něco, co má smysl, mravní étos, to vše může být obrovské lákadlo. S transparenty před budovou evropského parlamentu hájí svobodu náboženského vyznání a doslova mluví o tom, že v Česku se provozuje genocida, protože vězněním gurma Járy jsou potlačována jejich náboženská práva. To dává jejich životu náplň a smysl.

■ **Jak guru získá takový vliv?**

Prvních pár následovníků dává vůdci charisma a jsou z něho tak nadšeni, že další lidé už získávají spíše oni než vůdce. Že je někdo mesiáš, pak věděli i lidé, kteří ho v životě neviděli, takže nemohl působit vlastním charizmatem. Vidět lidi, kteří mu byli blízko, naprosto stačilo. Kdo nadpřirozené schopnosti vidět chce, naučí se je u svého gurma rozpoznávat. A kdo je odmítá, má k němu naopak velice negativní vztah. Příkládání spasitelských vlastností nějakému člověku jedni velmi rádi přijmou a druzí odvrhnou jako podvod.

■ **Takže intelekt v tom, zda budu následovat sektu, nehraje roli?**

Pokud hraje, tak je to rizikový faktor.

■ **Počkejte, takže chytrější a vzdělanější člověk má větší šanci sektě propadnout?**

Stoprocentně. Čím je člověk inteligentnější, tím má více otázek. A tím snáze se může dostat do situace, kdy už není scho-

pen tu nejistotu snášet. Jako intelektuálové víme, že máme spoustu nejistot, a občas závidíme lidem, kteří jsou přesvědčení, že „za všechno můžou cikáni“ a všechno je jasné. Nějak ale umíme s nejistotami žít, ovšem může nastat situace, kdy je nejistot příliš mnoho. A pak přijde třeba guru Jára a řekne: „Ty jsi nešťastná, protože máš tady čtyři háčky.“ Kdyby ta žena byla v pohodě, Járovi se leda vysměje, ale když třeba vidí, že není schopna navázat trvalé partnerství a když ji to uvádí do nejistoty a pochybování o sobě, může si říct, že je to jistě právě v tom. A všechny nejistoty a problémy se tím vyřeší. Takže intelekt a citlivost jsou opravdu spíše rizikové.

„Prvních pár následovníků dá vůdci charisma.“

■ **Stejně mi ty sekty připadají bizarní.**

Moje učitelka v Anglii říkala, že nikdy nikdo nevstoupil do žádné sekty. Ale spousta lidí vstoupila naprosto dobrovolně do zcela svobodného a krásného společenství, které určitě není sekta. Skepse funguje jen vůči tomu, co dokážete rozpoznat. Sekty jsou ale plné lidí, kteří říkají: „Já bych nikdy do žádné sekty nevstoupil. Ale tohle není sekta.“ V roce 1993 Parsifal Imanuel v jednom rozhovoru říkal: „Víte, sekty jsou fakt nebezpečné. A měli byste s tím něco dělat. Ale my přece nejsme žádná sekta!“

■ **Bylo to v téhle sektě vyloženě kritické?**

Do nebezpečné situace se dostali imanuelité v roce 1993. Lidé, které pan Dvorský

alias Parsifal Imanuel zavrhl, byli natolik přesvědčeni o své neschopnosti vstoupit do blažené Tisícileté říše ve svém těle, že se pokoušeli zemřít hladem. Umírali v lese a jedna manželská dvojice si dokonce vykopala hrob. Naděje na Tisíciletou říši jim zůstávala v tom, že rychle zemřou a rychle se převtělí do nového těla.

■ **Byla to naopak někdy jen bouře ve skleňicí vody?**

V mnoha jiných případech jistě ano. V té době vzniklo na Moravě společenství Most ke svobodě a já si pětadvacet let myslel, že by zde mohla vzniknout nebezpečná situace. Asi dvacet lidí přineslo do komunity všechny majetek, o němž rozhodovala vůdkyně, docházelo tam k aranžovaným sňatkům i k bití, ale trvá to skoro třicet let a mnoho lidí za tu dobu sice odešlo, ale v komunitě jsou na druhou stranu kromě zakladatelů už i zástupci druhé generace.

■ **A tvrdí, že záchrana přijde z Marsu, jindy čekají na transformaci světa...**

Podléháme iluzi, že v nově vznikajících společenstvích záleží na nauce. Ve skutečnosti záleží daleko více právě na vztahu přívrženců k vůdci. Zmíněná vůdkyně vystřídala několik vyhraněných učení, ale tyto změny neměly vcelku žádný vliv na ty, kteří jí důvěřují a následují ji. Ani nesplněné předpovědi konců světa nehrají velkou roli.

■ **Hrozí teď od nějaké sekty reálné nebezpečí?**

O něčem, kde by bylo potřeba vyhlásit poplach, nevím, ale moc to neznamená, protože je to neodhadnutelné. Například jedna kontaktérka s Ježíšem a mimozemšťany dostala vzkaz z multivesmíru, že Země je dutá a ona se má do ní ponořit. Nebyli jsme

Scientologové nepatří v Česku mezi registrované církve a náboženství. Světoznámá sekta získala renomé mj. i proto, že jejím členem je hollywoodská hvězda Tom Cruise.

s paní kolegyní jediná, kdo se bál, že by se mohlo dít něco nebezpečného.

■ Na to stačí Facebook?

Fyzický kontakt není úplně nutný. Přívrženci jí fandí, věří a posílají peníze, aniž ji znají tvář v tvář.

■ Změnil něco internet?

Na internetu se může prezentovat každý, takže se toho zas až tak moc nezměnilo. Existuje ale plno zapovězených či tajných materiálů, které jsou už všechny na internetu. Pro stoupence některých společenství jsou pořád tajné, protože je nehledají nebo nesmějí hledat. Ale když už někdo takový materiál hledá, znamená to, že už z té organizace odešel nebo odchází. Scientologové mají zapovězený internet, a pokud ho použijí a ten zakázaný materiál si najdou, je už jasné, že se se svou organizací vnitřně rozcházejí.

■ Když jsem udělal rozhovor s dvojicí takhle prozřelých odpadlíků, dělali mi scientologové ze života docela peklo. Vám ne?

U mě tuší, co můžou čekat. Máme rozdané karty a se scientology v poslední době docela i vycházíme. Vědí, že k nim jsem kritický a ledacos o nich vím, ale na druhou stranu nemám touhu je nějak poškodit nebo proti nim bojovat. Zpočátku se báli víc. Před časem jsem dostal dopis od bývalého scientologa s tím, že má černé svědomí. Psal něco jako: V devadesátých letech jsme dostali za úkol chodit tam, kde bydlíte, pomlouvali jsme vás a všude říkali, jaké máte kriminální problémy, a já bych se vám chtěl po patnácti letech omluvit.

■ Proč to dělají?

Takové akce se vyplácejí, protože většinou lidi otráví. Časté je i obtěžování šéfredaktorů a žaloby na média. Soudní spory obvykle nevyhrávají, ale publikaci kritických textů si pak každý rozmyslí.

„Víc než nauka je důležitý vztah k vůdci.“

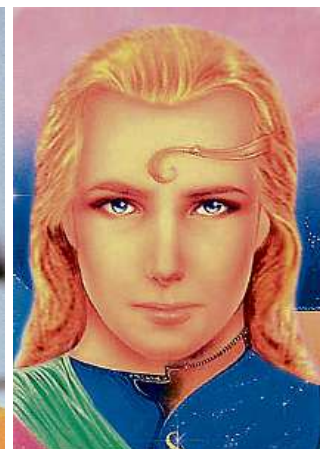
■ To je teda fakt. Jak velké tu dnes sekty jsou?

Nová náboženství obvykle zůstávají malá. A pokud vyrostou, zákonitě se proměňují tak, že si nálepku „sekty“ už ani nezaslou-

ží. Mnoho lidí má pořád pojem „sekta“ spojený například se svědky Jehovovými. Ale těch je u nás skoro patnáct tisíc a jsou už více méně kultivovaní jako normální církve. Něco velmi nepříjemného si ale toto společenství uchovalo: Takzvané stranění se znamená přerušování veškerých kontaktů s odpadlíky. To je obrovský zářez do rodin, do přátelství, do sociálních vztahů, což může být pro lidi, kteří společenství svědků opustí, ohromně kruté.

■ A co odmítání krevní transfuze?

Ta je stále oficiálně zakázána, ale dnes už dodržování není a ani nemůže být až tak striktní. Zdá se, že dost těch, jichž se transfuze týká, se snaží hledat kompromis mezi požadavky svého svědomí a zachováním svého života.

Vesmírní lidé a přítel pozemšťanů Ivo Benda. Sekta hlásající příchod mimozemšťanů může vypadat jako legrace, ale docent Vojtíšek varuje před podceňováním. Stát se může cokoli. „Je to neodhadnutelné, protože oni tomu opravdu věří.“

Nejznámější sekty v Česku

MOST KE SVOBODĚ. Ladislava Kujalová-Jurová je charismatická guru, která od roku 1992 vede zcela uzavřené společenství Kosmického zen-buddhismu čili Most ke svobodě v Kuroslepích na Třebíčsku. Tvrdá kázeň, zákaz smíchu, sexu a fyzické trýznění – kvůli němu na Kujalovou-Jurovou před několika lety podali trestní oznámení příbuzní dvou nezletilých dětí. Podle Zdeňka Vojtíška je dnes hnutí mírnější.

IMANUELITĚ. Po revoluci si Jan Dvorský uvědomil, že je reinkarnovaný mesiáš Parsifal Imanuel a v roce 1993 vydal knihu *Syn člověka*, podle níž je každý člověk kromě něho převrácením – tedy muž ženou a naopak. Založil hned několik komunit, jejichž členové přerušili styky s rodinami a děti neposílali do škol. Strádali, pracovali, postupně byli ve zbědovaném stavu vylučováni, snažili se zemřít hladem a často končili na psychiatrii. Dvorského stíhala policie a několik členů bylo odsouzeno za ohrožení mravní výchovy dětí.

HNUTÍ GRÁLU. Bylo spojováno s kuřimskou kauzou z roku 2007, při níž došlo k týrání dětí. Sekta kolem Josefa Škrly a jeho dcery Barbory (na snímku) totiž vyznávala podobné učení, vycházející z knihy *Poselství Grálu*, již se jen v Česku prodaly desetitisíce výtisků. Škrly byl údajně původně příslušníkem hnutí a později z něj odešel. Hnutí se od Škrlových distancovalo.

VESMÍRNÍ LIDÉ. S přelomem tisíciletí zažil svůj vrchol i přítel pozemšťanů Ivo Benda, který vydal desítku knih o hovorech se svými přáteli z vesmíru, videa o jejich přistání a zaplavil Česko jásavě barevnými plakátky o hrozbě očipování, které plánují ještěři z temných světů. Když se blížily kosmické lodě Vesmírných lidí, jedna přívrženkyně vzala plamenomet a ožehla doma veškeré vybavení včetně futer, aby se zbavila zákeřných štírků. V roce 2001 prý domluvili Vesmírní lidé prezidentu Havlovi schůzku s mimozemšťany, ale on jim ani neodpověděl.

DVANÁCT KMENŮ. Světově má asi tři tisíce členů, u nás asi stovku. Přívrženci žijí přísně a radostně podle Bible a dodržují striktní hierarchii. Na rozdíl od amišů používají auta, ale živí se pěstováním vlastních plodin a chovem domácích zvířat. Děti vzdělávají doma i kvůli tomu, že se ve školách vyučují předměty jako sexuální výchova a vykládá se evoluční teorie. Farmu mají v Měsckých Žehrovicích na Kladensku (na snímku).

FARÁŘ MIKULICA. Sektářské tendence se občas vyskytnou i v klasických církvích. V roce 1994 vyšlo díky pokusu o sebevraždu jednoho studenta najevo, že v katolické farnosti v pražských Vršovicích vede kněz Vladimír Mikulica zcela izolovanou a absolutně oddanou komunitu mladých lidí, kteří o ní měli zakázáno mluvit. Spali několik málo hodin denně, skoro nejedli a nosili uniformní oblečení. Mikulica jim musel schválit i odpočinek, koupí kartáčku na zuby či třeba návštěvu u rodičů. Provinění se fyzicky trestala.

■ Chodí za vámi odpadlíci?

Ano, ale když sem přijde člověk jakožto odpadlík, má největší rozhodnutí už za sebou. Ale je velmi nejistý, pochybuje o sobě, má pocity viny, neví, jak si stojí před Bohem. Ti lidé jsou navíc najednou odtrženi od svých společenských vazeb. A často si neumí udělat přátele, neumí se seznámit, neumí nastoupit do práce nebo ji změnit.

■ Spáchá kvůli tomu občas někdo i sebevraždu?

O tom, že by sebevraždu přímo způsobilo odpadnutí jako jediný faktor, pochybuji. Negativní zkušenost s náboženstvím ale jistě může psychický stav velmi výrazně ovlivnit. Na druhou stranu nesmíme také zapomenout, že ti, kdo do svého společenství investovali všechn čas, majetek a citově k němu přilnuli, mohou pak cítit velké zklamání a toto společenství pak vykreslovat hůře, než si zaslouží. Svoje sektářské myšlení si odnesou s sebou a nadále vidí svět černobíle, i když opačně.

■ Ale majetek se opravdu odevzdává, ne?

To ano. Ale stoupenci dávají majetek obvykle dobrovolně a rádi. Vidí v tom smysl. Peníze raději vloží do toho, co má podle nich trvalou hodnotu než do dovolené nebo do nového auta. To je přirozené. Navíc míra takové obětavosti a darů zajistí prestiž a obdiv ostatních.

■ Odevzdají třeba i všechno?

Několik málo takových případů také bylo. Některé bychom našli i v nových protestantských církvích, v nichž se káže, že přízeň Boha je závislá na tom, kolik člověk obětuje. Fanatismus může vzniknout uprostřed společenství s jakoukoli naukou.

■ No právě, nejsou ti různí guruové v každé církvi?

Mohou být. Starší etablované církve ale spíše nacházejí nástroje, jak jejich působení omezit. V nových společenstvích ale spíš nevědí, jak s tím narcismem a přikládáním zázračných schopností odpovědně zacházet. Rozdíl není ani tak v lidech, ale v určité kultivovanosti toho náboženského prostředí.

■ K sektám neinklinuje určitý typ lidí?

Možnost konverze se bezpochyby týká nás všech. Objevit náboženský rozměr života nebo ho transformovat na takový, který by více odpovídal realitě, jak ji vnímáme, jsou běžné životní zkušenosti, i když je člověk udělá třeba jen jednou za život. Jako lidé se lišíme spíše v tom, zda náboženství, k němuž konvertujeme, je společensky dobře

přijímané a schvalované, anebo spíše protestní a opoziční. Když je osobní situace zralá ke konverzi, někdo najde cestu třeba ke katolicismu, někdo do hnutí Haré Kršna (vzniklo v roce 1966 a jeho cílem je vést lidi k nejvyšší bytosti Kršnovi a k náhledu, že každá duše je kvalitativní částí Boha, tedy Kršny, pozn. red.).

■ Považujete hnutí Haré Kršna za sektu?

Protestní postoje vůči tomu, jak žije okolní společnost, si toto hnutí bezpochyby zachovává, ale jeho česká část se nyní chová ke konvertitům odpovědněji než v 90. letech. Tehdy byly podporovány radikální zpřetrhání vztahů a víceméně izolace v komunitě lidí oddaných Kršnovi. Také postoj okolní společnosti vůči tomuto hnutí je v současnosti daleko vstřícnější.

■ Měl jste tu nějakou smutnou návštěvu?

To zase ano. Možná každý týden. Ta zklamání, vyloučení, investice, oběti, tam je mnoho osobně tragického. Ale pro veřejnost to už není tak atraktivní jako dřív. Pro ty, kdo musejí projít takovým těžkým obdobím, je pochopitelně lepší, že tento problém už neplní přední stránky novin.

■ Zesílily konspirační teorie?

Určitě. Po celém světě. Konspiracismus je důsledek obrovského rozdílu mezi množstvím informací, které o tomto světě máme, a mocí něco skutečně v tomto světě dělat. Jednou za čtyři roky jdeme k volbám a to je všechno. Jenže se toho mezitím děje spousta a my si připadáme bezmocní. Máme dojem, že za nitky musí tahat někdo v pozadí.

■ Souvisí to s náboženstvím?

Konspiracisté často přejímají náboženská apokalyptická schémata a konspiracismus prožívají nábožensky. Vlastně ke konspiracismu konvertují: otevrou se jim oči a na jednu světu rozumějí. Dává jim smysl a je jasný a jednoduchý. Vidí černobíle a je jim jasné, kdo je přítel a kdo nepřítel. Je to podobně černobílé vidění, jaké často mají nová náboženská hnutí. A pak existuje také konspiracismus mezi věřícími: například mezi protestantskými fundamentalisty, mezi mariánskými katolíky, mezi stoupenci Nového věku nebo mezi muslimy.

■ Byly tu sekty i za komunismu?

Počátkem padesátých let začal komunistický stát velmi tvrdě kontrolovat a dusit větší církve a zrušil spolky, čímž menší církevní i alternativní společenství zatlačil do ilegality. Pronásledovány byly hlavně římskokatolická církev, řeckokatolická církev, adventisté či svědkové Jehovovi. Komunisté tvrdě zasáhli i proti některým velmi malým společenstvím, například proti víře Bahá'í (monoteistické náboženské hnutí vycházející ze Starého zákona, které vzniklo v polovině 19. století, pozn. red.). Postupně se situace uklidňovala a za normalizace těžké pronásledování ustalo. Teror 50. let to už nebyl.

■ Nikdy?

Pronásledování bylo nikoli plošné, ale výběrové. Velmi na to na začátku 70. let doplatilo třeba nově vznikající české společenství Církve sjednocení (hnutí známé jako moo-

„Scientologové mají zapovězený internet.“

nisté, neboť ho v polovině 20. století založil v Jižní Koreji reverend Moon, hlásí se k odkazu křesťanství, pozn. red.). Komunistické moci bezpochyby vadilo jednak to, že se jednalo o mladé vysokoškoláky, jednak to, že naukové zaměření tohoto nového náboženství je protikomunistické. Velmi těžké to měli také například i první čeští stoupenci hnutí Haré Kršna. Literatura pro ně se sem pašovala podobně jako Bible. Ale výběrová šikana a pronásledování se samozřejmě týkala nadále a hlavně církví. Počtem pronásledovaných disidentů vynikala Československá církev evangelická a římská katolická.

■ A co se tolerovalo?

Z alternativních náboženských aktivit byly kupodivu tolerovány návštěvy jogína a duchovního učitele svámího Mahéšvaránanady, který do Československa přijížděl od roku 1973 a vyučoval jógu. Působil spíše na Moravě a možná se komunistům zdálo, že tím oslabuje moravský katolicismus. Jóga se tehdy u nás poměrně dost rozšířila a její obliba trvá dodnes. A dokonce existovala i společnost, o nichž snad komunistické úřady ani nevěděly. Mám na mysli několik sborů velmi konzervativních protestantských křesťanů, takzvaných uzavřených bratří.

■ Jak si to pamatujete vy?

Lidé mohli věřit a praktikovat náboženství s mnohými omezeními, ale v těchto hranicích v podstatě tak, jak chtěli. Já patřím mezi takzvané mladokřesťany, tedy k vrstvě mladých lidí, kteří ke křesťanství konvertovali v 80. letech. Asi by mi to i prošlo, ale tehdy nás na filozofické fakultě konvertovalo víc a tahle fakulta bývala ideologickou výkladní skříní, kde nás hned v průčelí vítala busta Lenina. Já jsem měl tu smůlu, že mě tajní policisté považovali za vůdce skupiny, která ve skutečnosti ani neexistovala, natož aby ji někdo vedl. Několikrát mě odváželi na výslechy, třeba i přímo z přednášky. Děkan mi sdělil, že nemůžu dostudovat. Měl jsem půl roku před státnicemi, ale nakonec jsem školu mohl dokončit – paradoxně díky podpoře některých komunistů, pro něž v 80. letech nebylo pronásledování kvůli náboženství už přijatelné.

Nejen počtem členů se největší nová náboženství v Česku ocitají za hranicemi toho, co bývá za sektu považováno. Ať jsou to mormoni (vlevo), jichž je asi 1 500, či desetkrát početnější svědkové Jehovovi (vpravo jejich křest). „Jsou už víceméně kultivovaní jako normální církve,“ říká Vojtišek, „ale něco velmi nepříjemného si toto společenství uchovalo.“

Doc. PhDr. ZDENĚK VOJTÍŠEK, Ph.D. (56)

Vedoucí katedry religionistiky Husitské teologické fakulty UK. Přednáší také na Evangelické teologické fakultě UK. Před dvaceti lety spoluzaložil Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů, občanské sdružení, jehož členové většinou pocházejí z akademického prostředí. Shromažďují informace o nových náboženských hnutích, z nichž vybudovali archiv. Věnují se duchovnímu poradenství a psychoterapii pro ty, kdo se novými náboženskými hnutími cítí negativně zasaženi. Zdeněk Vojtíšek za komunismu působil jako laický kazatel Církve bratrské, dnes je šéfredaktorem časopisu o náboženství Dingir a autorem řady publikací o náboženských hnutích.

■ Na co se vás ptali?

Jak jsem konvertoval, kdo mě k tomu vedl, kde to bylo. Chtěli pravděpodobně hlavně jméno nějakého faráře, kterého by mohli exemplárně potrestat. A pak samozřejmě zastrašit nás a další potenciální zájemce o křesťanství. Nemohli pochopit, že jsme ke konverzi došli víceméně sami a inklinovali každý k jiné křesťanské tradici. Bylo to velmi nepřijemné, ale žádné násilí nebo něco takového jsem neprožil. Dokonce došlo k poněkud komické situaci, když mě sebrali ze semináře, který se konal před polednem. Řekl jsem jim, že s nimi pochopitelně sice pojedou na výslech do Bartolomějské ulice, ale že mám lístek na oběd a nechci, aby

mi propadl. Tajní policisté pak stáli u dveří menzy a čekali, až se naobědvám.

■ Vadilo by přestoupení k sektě víc?

Myslím, že ne o mnoho. Jedna spolužačka se stala svědkyní Jehovovou a ocitla se tak v úplné ilegality, ale přesto mezi námi nedělali velké rozdíly. Jejich problém nebyly takzvané sekty, ale noví konvertité, a zvláště mladí a vysokoškoláci. Mně velmi vyčítali, že jsem tajně chodil na přednášky na evangelickou fakultu. Mimochodem, tím jsem se vlastně dostával k religionistice.

■ Po revoluci nastal i boom sekt?

Náboženství jako takového. V nabídce náboženských směrů jsme se rychle vyrovnali Západu. Časem se ve společnosti více pro-

jevil individualismus a odpor k institucím, zvláště hluboce zakořeněná nedůvěra k náboženským institucím. Česko je podobně zbožná země jako každá jiná, ale většinou se zbožnost projevuje mimo církevní instituce v aktivitách, kam přicházíme jako klienti a nějakou náboženskou technikou dosahujeme obnovy zdraví, rozšíření mysli a podobně. Typické jsou věštby, léčitelství nebo desítky druhů práce s náboženskými energiemi.

■ Souvisí tolik ezoteriky s naším ateismem?

Nemyslím si, že by česká společnost byla ateistická. Pod pojmem „ateismus“ se skrývá právě ten odpor k institucím. Jako „ateisté“ sedíme v čekárně u kartářky, kupujeme homeopatika, vysíláme pozitivní energii, hovoříme s anděly a mimozemskými milujícími bytostmi, chodíme na jógu, meditujeme a přijímáme kosmickou energii. Nemáme rádi náboženství, neradi o něm mluvíme, víme toho o něm velice málo, ale to neznamená, že nežijeme svým způsobem individuálně a privátně nábožensky. Jsme spíše neinformovanými náboženskými konzumenty než věřícími a spíše ignoranty než ateisty. Svou neznalost navíc vydáváme za toleranci. Jakou hodnotu má tato „tolerance“, se projevilo nedávno, kdy se neznalost islámu projevila v mimořádně silné vlně protiislámských nálad.

Lukáš Kašpar

